

Titel: Øieblikket Nr. 3

Citation: "Øieblikket Nr. 3", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K13*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2009 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-oi3-kom-root.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K13

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

◀ **27 Juni 1855** : se tekstredigeringen, s. 339.

I trykt udgave: Bind 13 side 185 linje 15

◀ **ligefrem** : direkte, umiddelbart.

I trykt udgave: Bind 13 side 187 linje 2

◀ **gaaet ud** : udgået, ophørt med at eksistere.

I trykt udgave: Bind 13 side 187 linje 4

◀ **Gud vil være elsket** : hentyder til Matt 22,37, hvor Jesus svarer den lovkyndige farisæer, som for at prøve ham spørger, hvad det største bud i loven er: »Men Jesus sagde til ham: du skal elske Herren din Gud i dit ganske Hierte, og i din ganske Siel, og i dit ganske Sind« (NT-1819). Jf. også 5 Mos 6,5: »Og du skal elske HERREN din Gud, af dit ganske Hierte, og af din ganske Siel, og af din Formue« (GT-1740).

I trykt udgave: Bind 13 side 187 linje 11

◀ **potensere** : forøge, intensivere.

I trykt udgave: Bind 13 side 187 linje 12

◀ **den Christne, som elsker Gud ... kommer til at lide ved disses Had og Forfølgelse** : se fx Matt 5,11 (167,20).

I trykt udgave: Bind 13 side 187 linje 12

◀ **til Bedste for** : til gavn el. fordel for.

I trykt udgave: Bind 13 side 187 linje 19

◀ **en Alen Smør**: Måleenheden 'alen', der svarer til 0,6277 m, var officielt gældende indtil 1916.

I trykt udgave: Bind 13 side 187 linje 21

◀ **falde paa** : finde på, komme på den tanke.

I trykt udgave: Bind 13 side 188 linje 1

◀ **faae i sit Hoved** : få ind i sit hoved, dvs. forstå.

I trykt udgave: Bind 13 side 188 linje 2

◀ **Navne-Christne** : som kun er kristen af navn.

I trykt udgave: Bind 13 side 188 linje 3

◀ **Passiar** : (jævn, uhøjtidelig) samtale, snak, sludder.

I trykt udgave: Bind 13 side 188 linje 5

◀ **Menneske-Slægten** : menneskeheden.

I trykt udgave: Bind 13 side 188 linje 6

◀ **skulke sig fra** : snige sig uden om (ved list, snyderi).

I trykt udgave: Bind 13 side 188 linje 6

◀ **forlokke** : friste, forføre.

I trykt udgave: Bind 13 side 189 linje 1

◀ **nærmest** : omtrent; især.

I trykt udgave: Bind 13 side 189 linje 3

◀ **Den er, som Ordet siger, let at lokke, der gjerne vil hoppe** : talemåde, dvs. der skal ikke megen overtalelse til for at få en til det, han selv har lyst til; se nr. 5465 i E. Mau *Dansk Ordsprogs-Skat* (129,14) bd. 1, s. 606.

I trykt udgave: Bind 13 side 189 linje 11

◀ **forskyld** : gøre sig skyldig i, forvolde.

I trykt udgave: Bind 13 side 189 linje 13

◀ **end sig** : endsige, for slet ikke at tale om.

I trykt udgave: Bind 13 side 189 linje 17

◀ **det naturlige Menneske** : det blot jordiske, dvs. sanselige og fornuftige, men ikke åndelige menneske. Sml. 1 Kor 2,14, hvor Paulus skriver: »Men det naturlige Menneske forstaaer intet af Guds Aand, det er ham en Daarlighed [tåbelighed], og han kan det ikke kiende, thi det skal dømmes aandeligen«, *Biblia, det er: den gandske Hellige Skriftes Bøger, efter den Aaret 1699 udgangne Huus- og Reyse-Bibel*, Kbh. 1802. Denne oversættelse følger Luthers, som gengiver udtrykket tilsvarende med »der natürliche Mensch«, se *Die Bibel, oder die ganze Heilige Schrift des alten und neuen Testaments, nach der deutschen Uebersetzung D. Martin Luthers. Mit einer Vorrede vom Prälaten Dr. Hüffell*, Karlsruhe og Leipzig 1836, ktl. 3, hvorimod NT-1819 har »det sandselige Menneske«.

I trykt udgave: Bind 13 side 189 linje 19

◀ **ret** : virkelig, for alvor.

I trykt udgave: Bind 13 side 189 linje 21

◀ **skrække ham tilbage** : afskrække ham.

I trykt udgave: Bind 13 side 189 linje 22

◀ **spænde sit Garn** : udspænde sit garn som en snare (i egl. betydning for at fange vilde dyr el. fugle), lægge sin fælde.

I trykt udgave: Bind 13 side 189 linje 24

◀ **fange efter** : forsøge at gribe, indfange.

I trykt udgave: Bind 13 side 189 linje 25

◀ **Feilsyn** : forkerte opfattelse.

I trykt udgave: Bind 13 side 189 linje 26

◀ **betrygget** : sikret.

I trykt udgave: Bind 13 side 190 linje 1

◀ **der er jo en Eed, han skal aflægge paa det nye Testamente** : 142,1.

I trykt udgave: Bind 13 side 190 linje 5

◀ **contraheret** : indgået (en underforstået) overenskomst.

I trykt udgave: Bind 13 side 190 linje 13

◀ **Aaretal** : antal år.

I trykt udgave: Bind 13 side 190 linje 15

◀ **en Eed** : 142,1.

I trykt udgave: Bind 13 side 191 linje 1

◀ **Øienforblindelse** : blændværk, synsbedrag.

I trykt udgave: Bind 13 side 191 linje 5

◀ **ordentligviis** : almindeligvis, sædvanligvis.

I trykt udgave: Bind 13 side 191 linje 8

◀ **sig paa**: om.

I trykt udgave: Bind 13 side 191 linje 8

◀ Om **saa var**: det forholdt sig således.

I trykt udgave: Bind 13 side 191 linje 18

◀ **betænkeligt** : tvivlsomt; angribeligt.

I trykt udgave: Bind 13 side 191 linje 19

◀ **det Rige, som ikke er af denne Verden** : 153,11.

I trykt udgave: Bind 13 side 191 linje 25

◀ **det nye Testamente ... Du skal ikke sværge** : sigter formentlig til Jak 5,12: »Frem for alt, mine brødre, sværg ikke, hverken ved himlen eller ved jorden, eller nogen anden ed; men jeres ja skal være et ja, og jeres nej skal være et nej, for at I ikke skal hjemfalde til dom.« Se dog også Matt 5,33-37, hvor Jesus taler om at sværge.

I trykt udgave: Bind 13 side 192 linje 3

◀ **kongelig Embedsmand** : 133,11.

I trykt udgave: Bind 13 side 192 linje 7

◀ **røre sig i Retning af** : bevæge sig med henblik, sigte på.

I trykt udgave: Bind 13 side 192 linje 8

◀ **spreng** : sprænge, ødelægge.

I trykt udgave: Bind 13 side 192 linje 10

◀ **slaaer op** : hæver forlovelsen, opløser ægteskabet.

I trykt udgave: Bind 13 side 192 linje 23

◀ **Er det forsvarligt af Staten ... hvad Christendom er?** : SK har i kladden (ms. 1.5) dateret artiklen 18. maj, dvs., nogle dage før udgivelsen af *Dette skal siges; saa være det da sagt* fra 24. maj og *Øieblikket* nr. 1, der udkom 26. maj 1855. – **Folket**: SK har i kladden til denne artikel overalt rettet udtrykket »den menige Mand« til det mere upersonlige »Folket« (jf. *Pap.* XI 3 B 268).

I trykt udgave: Bind 13 side 193 linje 1

◀ **lade (...) af Syne** : ser bort fra.

I trykt udgave: Bind 13 side 193 linje 3

◀ **bærer et nærmere Mærke af** : særligt er præget af.

I trykt udgave: Bind 13 side 193 linje 7

◀ **den Næringsdrivende** : den, der havde taget borgerskab i en købstad for dér at kunne drive borgerlig næring, dvs. handel, manufaktur, befordring, gæstgiveri o.l.

I trykt udgave: Bind 13 side 193 linje 18

◀ **Professionisten** : den næringsdrivende håndværker.

I trykt udgave: Bind 13 side 193 linje 18

◀ **anbringe** : bruge, anvende.

I trykt udgave: Bind 13 side 193 linje 19

◀ os **til**: mod.

I trykt udgave: Bind 13 side 193 linje 21

◀ **for ingen Priis vil være et Rige af denne Verden** : 153,11.

I trykt udgave: Bind 13 side 193 linje 23

◀ **1000 kongelige Embedsmænd** : sigter til de 1000 gejstlige (133,11).

I trykt udgave: Bind 13 side 194 linje 2

◀ **betræffende** : hvad angår.

I trykt udgave: Bind 13 side 194 linje 7

◀ **mærkede** : dels: forsynet med mærke, etikette, dels: blevet fremhævet, udmærket.

I trykt udgave: Bind 13 side 194 linje 8

◀ **have høiere Rang** : 150,1.

I trykt udgave: Bind 13 side 194 linje 8

◀ **flere Ordener** : sigter til den kongelige ridderorden, Dannebrogordenen, der stiftedes 12. okt. 1671 af kong Christian V. Kort efter kong Frederik VI's tronbestigelse indledtes med forordning af 28. juni 1808 en demokratisering af ordenen, der for fremtiden ikke skulle være forbeholdt adelige alene. På SKs tid var der tre klasser: Storkors, Kommandør og Ridder af Dannebrog. Dens ordenstegn skulle være et »udvortes Tegn paa erkendt Borgerværd«, uden hensyn til stand og alder. Dermed åbnedes for, at gejstlige og professorer blev dekoreret med ordener, hvilket skete i stor udstrækning. Efter biskop J.P. Mynsters (260,11) død bar ingen gejstlige Storkorset, men kun nogle få biskopper var kommandører. I 1854 var der o. 90 geistlige, der var ridder af Dannebrog. En oversigt over alle riddere findes trykt som tillæg i den årlige statshåndbog, *Kongelig Dansk Hof- og Statscalender*.

I trykt udgave: Bind 13 side 194 linje 9

◀ **radbrække** et Sprog: især med hensyn til fremmede sprog: tale el. skrive slet; mishandle.

I trykt udgave: Bind 13 side 194 linje 10

◀ **praktisere den udenfor** : manøvrere el. ekspedere den udenfor.

I trykt udgave: Bind 13 side 194 linje 12

◀ **under Skin af** : under foregivende af.

I trykt udgave: Bind 13 side 194 linje 12

◀ **das ist was anders** : ty. talemåde, det er noget andet.

I trykt udgave: Bind 13 side 194 linje 17

◀ **Misrecommendation** : det modsatte af anbefaling, anprisning; miskreditering.

I trykt udgave: Bind 13 side 194 linje 18

◀ **Statens Rangforordning** : 150,1.

I trykt udgave: Bind 13 side 194 linje 19

◀ **Lad »Staten« gøre Prøve paa Regningen ... er grundforkeert** : SK har i kladden (ms. 1.6) dateret artiklen 16. juni, dvs. samme dag som artiklen »Skjælv – thi Gud er det i een Forstand saa uendeligt let at narre!« (366,1) og som udgivelsen af SKs pjece *Hvad Christus dømmer om officiel Christendom*. – **gøre Prøve paa**: efterprøve, kontrollere (resultatet) ved brug af en anden regnemåde.

I trykt udgave: Bind 13 side 195 linje 1

◀ **her i Landet er 1½ Million Christne** : 135,19.

I trykt udgave: Bind 13 side 195 linje 6

◀ **1000 Præster med Familie** : 133,11.

I trykt udgave: Bind 13 side 195 linje 7

◀ **da man ved Examina indførte Modersmaalet istedetfor Latin** : Afviklingen af latin som

eksamenssprog ved Universitetet skete gradvist i løbet af den første halvdel af det 19. årh., senest ved Det teologiske Fakultet, hvor første lempelse kom med resolution af 13. dec. 1835, mens latin blev afskaffet ved bekendtgørelse af 23. dec. 1849, første gang gældende ved eksamen dec. 1850/jan. 1851. Se artiklen »Afskaffelse af det latinske Sprogs Brug ved theologisk Embedsexamen og Indførelse af en særegen Prøve i Latin for dem, som ville [vil] stedes til denne Embedsexamen«, hvori det bl.a. berettes, at når eksamenssproget var latin, opstod ofte den vanskelighed, »at Examinatorer og Censorer ikke kunde bedømme, hvorvidt det var Mangel paa Kundskab eller Mangel paa Færdighed i at udtrykke sig i det fremmede Sprog, der forhindrede Candidaten i at aflægge Prøven paa en tilfredsstillende Maade; megen Tid gik tilspilde under en giensidig Bestræbelse fra Examinators og Examinandens Side, for at gjøre sig forstaaelige for hinanden, og en dybere Indtrængen i det egentlige theologiske Element og i de skarpere Tankebestemmelser hindredes eller gjordes umulig«, *Meddelelser angaaende Kjøbenhavns Universitet, den polytechniske Lærestalt, Sorø Academie og de lærde Skoler med dertil hørende Realunderviisning i Kongeriget Danmark for Aarene 1849-1856*, udg. af A.C.P. Linde, Kbh. 1860, s. 105-111; s. 105f.

I trykt udgave: Bind 13 side 195 linje 13

◀ **forraade** : afsløre, meddele.

I trykt udgave: Bind 13 side 195 linje 15

◀ **kongelige Embedsmænd** : 133,11.

I trykt udgave: Bind 13 side 195 linje 17

◀ **qua** : lat. i egenskab af.

I trykt udgave: Bind 13 side 195 linje 19

◀ **Sandsebedraget** : illusionen, indbildningen, den falske forestilling.

I trykt udgave: Bind 13 side 195 linje 21

◀ **et christent Folk** : 133,1.

I trykt udgave: Bind 13 side 195 linje 21

◀ **Tummerumme** : el. trummerum.

I trykt udgave: Bind 13 side 195 linje 23

◀ **Interessenter** : deltagere i et økonomisk el. arbejdsmæssigt foretagende.

I trykt udgave: Bind 13 side 195 linje 24

◀ **den nuværende Gamasche-Tjeneste ... kan naae op endog i mange Tusinder** : sigter til den alm. praksis, at præster efter anciennitet kunne kaldes til et embede med en højere indtægt, jf. D. Smith »Om Præsters Avancement, personelle Kapellaner og entledigede Præsters Pensionering« i *Ugeskrift for den evangeliske Kirke i Danmark*, 1855, nr. 40 (14. sept.), bd. 6, s. 145-152. Der fandtes udarbejdet en omhyggelig oversigt over alle kalds indtægter (264,1). – **Gamasche-Tjeneste**: militært pedanteri, især hvad angår overholdelse af reglerne for militær påklædning.

I trykt udgave: Bind 13 side 196 linje 2

◀ **sandseligt** : erfaringsmæssigt.

I trykt udgave: Bind 13 side 196 linje 5

◀ **Tugthuset** : opr. betegnelse for en opdragelses- og arbejdsanstalt i København, hvor fattige, utilpassede børn el. tjenestefolk, tiggere og lediggængere o.l. kunne indsættes. På SKs tid ville man tænke på Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset på Christianshavn, hvor tugthuset var en strafarbejdsanstalt for de grovere forbrydelser.

I trykt udgave: Bind 13 side 196 linje 9

◀ **at han (for at erindre om et Sted i Peder Paars) »lever christeligt«** : sigter til v. 48 i 1. bogs 2. sang af Holbergs komiske heltedigt *Peder Paars* (1719-20), hvor helten er ankommet til Anholt og dér får indbyggerne beskrevet: »De ere gode Folk, hvor vel [skønt, uagtet] man ey kand negte, / I gamle Dage de jo vare slemme Knegte; / En velbedaget Mand, som været har min Giæst, / Fortaalte mig, her var tilforn en gammel Præst, / Jeg nævner ey hans Navn, jeg vil ham ikke røbe, / Som tog en Daler for hvert Barn, han

skulde døbe, / Og da man spurde ham, hvi [hvorfor] han sig understod / At tage dobbelt, han da svaret med frit Mod: / To Mark mig tilladt er for Børne-Daab at tage, / To for Begravelse: Nu kommer faa af Dage / Paa Sotteseng [i sygesengen, på sygelejet], thi de fast [næsten] alle bliver hængt; / Derfor jeg min Ret kand tage ufortænkt [uden at vække anstød]. / Man deraf slutte kand, de vare for dum slemme. / Det gaaer mig lidet an; jeg har her ikke hjemme. / Nu derimod man seer dem bedres Dag for Dag, / Hver lever Christelig, og nærer sig af Vrag«, v. 33-48; se L. Holberg *Peder Paars*, udg. for det Holbergske Samfund af F.L. Liebenberg, Kbh. 1855, s. 38.

I trykt udgave: Bind 13 side 196 linje 13

◀ **Geistlighedens høitidelige Taushed** : hentyder først og fremmest til biskop Martensen, der ikke besvarede SKs angreb på kirken. Han havde – trods mange opfordringer til at tage til genmæle – besluttet kun at levere bladartiklen »I Anledning af Dr. S. Kierkegaards Artikel i 'Fædrelandet' Nr. 295« i *Berlingske Tidende*, nr. 302, den 28. dec. 1854, jf. *Biskop H. Martensens Breve*, udg. af Bjørn Kornerup, bd. 1, Kbh. 1955, hvor Martensen i brev af 2. jan. 1855 skriver til sin ven L. Gude: »Det glæder mig, at De finder, at min Artikel mod Kd var et velfortjent Ørefigen. (...) Forresten følger det af sig selv, at jeg ikke skriver mere dennesinde [denne gang, ved denne lejlighed]«, s. 131f. Se endvidere biskop Otto Laubs fortrolige brev af 27. dec. 1855 til Martensen, hvori det hedder: »Naar S. Kierkegaard saa tidt ankede over den dybe Taushed, saa var det vist klart nok, at han sigtede til Dem; thi der var ogsaa Andre, som talte, men dem regnede han ikke. Og der er Mange, som have spurgt: Hvorfor tier Martensen? og det ikke blot Saadanne, som gjerne vilde have Noget at falde over. At raabe ind, hvor Opløbet og Tummelen er, nytter jo ikke; men der staar gjerne en Del ved Siden, som ikke veed, hvad der er paafærde, og gjerne vilde høre en rolig Tale derom. Naar man har spurgt, hvorfor De ikke stod frem, da har jeg godt kunnet forstaa, hvad der gjorde Dem det langt sværere end de fleste Andre, og har saa stærkt som muligt fremhævet den uheldige Stilling, Deres Person fra først af havde faaet til Sagen. Men jeg synes rigtignok at denne Stilling nu er bleven noget anderledes, efterat S.K. er borte«, *Biskop Otto Laubs Levnet. En Livsskildring i Breve*, udg. af F.L. Mynster, bd. 1, Kbh. 1885, s. 313f.

I trykt udgave: Bind 13 side 196 linje 17

◀ **i Handel og Vandel** : fast udtryk med betydningen: i al almindelighed, også: i levevis, livsførelse, og: i handels- og næringslivet.

I trykt udgave: Bind 13 side 196 linje 19

◀ **kræves for** : afkræves.

I trykt udgave: Bind 13 side 196 linje 19

◀ **gravitetisk** : med højtidelig alvor, med (opblæst) værdighed.

I trykt udgave: Bind 13 side 196 linje 24

◀ **beskjenket** : beruset.

I trykt udgave: Bind 13 side 196 linje 27

◀ **graviterer** mod Rendestenen: spøgefuld hentydning til gravitationsloven, der udsiger tiltrækningskraften ml. to legemer, altså her i betydningen, at han bevæger sig el. drages mod rendestenen.

I trykt udgave: Bind 13 side 196 linje 28

◀ **svingle** : dingle, vakle.

I trykt udgave: Bind 13 side 196 linje 29

◀ **tjenligere** : gavnligere.

I trykt udgave: Bind 13 side 196 linje 35

◀ **de 1000 Levebrød** : 133,11.

I trykt udgave: Bind 13 side 198 linje 2

◀ **ret** : rigtigt

I trykt udgave: Bind 13 side 198 linje 10

◀ **overtage** : påtage sig.

I trykt udgave: Bind 13 side 198 linje 12

◀ **kongeligt Embede** : 133,11.

I trykt udgave: Bind 13 side 198 linje 13

◀ **simplement** : fr. simpelt, ligefremt; udelukkende.

I trykt udgave: Bind 13 side 198 linje 16

◀ **bedærvet** : fordærvet, spoleret.

I trykt udgave: Bind 13 side 198 linje 17

◀ **Anbringelsen** : indførelsen.

I trykt udgave: Bind 13 side 198 linje 18

◀ **blev tilsinds** : fik i sinde, besluttede sig for.

I trykt udgave: Bind 13 side 198 linje 20

◀ de **ville**: vil.

I trykt udgave: Bind 13 side 198 linje 26

◀ **critiske** Øieblik: afgørende.

I trykt udgave: Bind 13 side 199 linje 1

◀ **vove ud** : vove sig ud.

I trykt udgave: Bind 13 side 199 linje 2

◀ **Piinagtighed** : som er pinefuld, kvalfuld.

I trykt udgave: Bind 13 side 199 linje 6